

La recerca en comunicació a Catalunya. Estat de la qüestió

Marta Civil i Serra

Institut de la Comunicació de la
Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB)

El bienni 2009–2010 està marcat per diversos canvis en matèria de política científica que influeixen directament en la investigació en comunicació. S'aprova el nou Pla de Recerca i Innovació 2010–2013, que estableix els objectius estratègics per als propers anys i proposa millores de la governança del sistema d'R+D+I català, en un context de crisi econòmica que força a replantejar els pressupostos d'inversió. L'autora dedica una atenció preferent als actors i grups de recerca en comunicació —consolidats i emergents— reconeguts per la Generalitat de Catalunya, als projectes competitius finançats pel Ministeri de Ciència i Innovació, i a les tesis doctorals sobre comunicació defensades a les universitats de Catalunya.

Els protagonistes de la recerca en comunicació a Catalunya continuen essent, sobretot, els investigadors —consolidats, en formació i postdoctorals, especialment vinculats a l'àmbit acadèmic— i les empreses i institucions —públiques i privades— que encarreguen o financen projectes en convocatòries competitives o mitjançant contractes i convenis

1. Introducció

El capítol, que es presenta per primera vegada separatament de l'anàlisi dels estudis en comunicació, s'inicia amb un primer apartat dedicat als actors de la recerca, els professors i investigadors de comunicació, i també les associacions acadèmiques especialitzades. En un segon apartat s'analitzen les polítiques de recerca a Europa, Espanya i Catalunya, amb els projectes d'R+D+I i els grups de recerca reconeguts. Les tesis doctorals sobre comunicació ocupen el tercer apartat, amb una anàlisi sobre la temàtica i els departaments on s'han defensat, i finalment el quart apartat fa un repàs de les novetats de les revistes especialitzades. El capítol es tanca amb un recull de les 54 tesis doctorals en comunicació defensades a Catalunya durant els anys 2009 i 2010.

2. Els actors de la recerca

Tal com exposàvem en l'informe anterior, els protagonistes de la recerca en comunicació a Catalunya continuen essent, sobretot, els investigadors —consolidats, en formació i postdoctorals, especialment vinculats a l'àmbit acadèmic— i les empreses i institucions —públiques i privades— que encarreguen o financen projectes en convocatòries competitives o mitjançant contractes i convenis. Una part important dels resultats d'aquestes recerques es difonen en trobades internacionals, articles científics o llibres, però una altra part, difícil de quantificar, no arriba a veure la llum, perquè queda condicionada a les clàusules de confidencialitat d'aquests encàrrecs. Des del món universitari creiem que la comunitat científica hauria de fer un esforç per negociar que una vegada finalitzat l'estudi i passat un cert període de temps —que podria establir-se en sis mesos—, els autors puguin fer públics els resultats de les recerques en fòrums acadèmics. D'aquesta manera es podria complir la recomanació de la Comissió Europea d'establir un accés obert a la divulgació de la ciència, accessible a tothom.

2.1. Els professors i investigadors universitaris

Si ens centrem específicament en el col·lectiu de professors i investigadors universitaris, el període 2009–2010 està marcat per la continuació de la pressió dels processos avaluadors que han de passar els docents consolidats i, sobre tot, aquells que estan en situacions més inestables. En aquests processos s'utilitzen, sovint, paràmetres aplicats a les ciències o a les tecnologies (patents), que no són prou vàlids en el cas de les ciències socials i les humanitats.

En el taller “L'avaluació de la recerca en ciències socials i humanitats”, organitzat per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) i la Universitat de Barcelona, el 28 i 29 de gener de 2010, es demanava la revisió d'aquests criteris, una major coordinació entre l'agència d'avaluació estatal i les nacionals, que els avaluadors siguin acadèmics de la mateixa disciplina que l'investigador avaluat i que els criteris no canviïn constantment (AQU, 2010: 55–62).

2.2. Les associacions científiques i altres activitats especialitzades

A Catalunya, la Societat Catalana de Comunicació (SCC),¹ filial de l'Institut d'Estudis Catalans, fundada l'any 1986, continua essent un referent i un punt de trobada de professionals i d'investigadors de diverses universitats. La jornada anual que organitza a Girona compta amb una ponència central sobre la situació de la comunicació a Catalunya, que l'any 2009 va impartir la periodista Milagros Pérez Oliva i el 2010 la responsable de l'Àrea de Recerca i Estudis del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, Maria Corominas (PÉREZ OLIVA, 2009; COROMINAS, 2010).

També cal destacar el protagonisme que està assolint l'Asociación Española de Investigación de la Comunicación (AE-IC), fundada el febrer de 2008 i presidida per Miquel de Moragas i Spà, que compta amb una àmplia participació d'investigadors i investigadores catalans. L'AE-IC està preparant el seu tercer congrés biennal que se celebrarà el 2012 a Tarragona amb la coorganització de la Universitat Rovira i Virgili.

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya continua fomentant la recerca en comunicació a Catalunya, com ja constatarem en el bienni anterior. Les convocatòries anuals d'ajuts a projectes de recerca i els premis CAC a la investigació sobre comunicació audiovisual han considerat treballs sobre les polítiques públiques de la Unió Europea, la implantació de la TDT, el pluralisme, la violència de gènere o l'alfabetització digital.

2.3. Altres actors destacats

En el bienni 2009–2010 s'impulsen noves iniciatives per promoure la recerca a Catalunya. En aquest sentit podem destacar el projecte RecerCaixa, que uneix el sector públic i el privat, a través de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i l'Obra Social de “la Caixa”, per contribuir a “la consolidació del teixit de recerca i de la producció científica de Catalunya, impulsar el desenvolupament de nous projectes d'excel·lència científica (...) i implicar la ciutadania en el procés de transformació de la societat cap a un país de ciència i cap a una economia basada en el coneixement.”² Tot i que en la primera convocatòria d'ajuts, l'any 2010, cap projecte de comunicació no va rebre finançament, sí que RecerCaixa es pot convertir en un futur en un important agent per al foment de la recerca en ciències socials i humanitats, inclosa la recerca en comunicació.

3. Les polítiques de recerca en comunicació a Europa, Espanya i Catalunya

El bienni 2009–2010 es caracteritza per una coordinació d'esforços de les administracions públiques (europea, espanyola, catalana) per racionalitzar les inversions en R+D+I, atreure el sector privat i aconseguir impulsar la competitivitat, la creació de llocs de treball i establir eixos prioritaris transversals.

El bienni 2009–2010 es caracteritza per una coordinació d'esforços de les administracions públiques (europea, espanyola, catalana) per racionalitzar les inversions en R+D+I

1. Font: SCC [En línia]. scc.iec.cat [Consulta: maig de 2011].

2. Font: RECERCAIXA [En línia]. www.webcitation.org/5zEjCYnT [Consulta: maig de 2011].

Conscient de la dificultat burocràtica que suposa pels investigadors els tràmits per sol licitar projectes europeus, la Comissió Europea va obrir una consulta el 9 de febrer de 2011 per establir millores en el finançament de la recerca i la innovació, que es recolliran en un llibre verd

3.1. Europa: consulta oberta per a la revisió del finançament de la recerca

La Comissió Europea manté, amb els anomenats “programes marc”, la principal via de finançament de les activitats de recerca i desenvolupament, a través de modalitats que cobreixen totes les àrees científiques. El setè programa marc, de 2007–2013, actualment vigent, té per objectiu l’impuls de l’economia i la societat del coneixement i està estructurat en quatre grans subprogrames: *Cooperation* (enfortir la col·laboració entre països i agents), *Capacities* (millorar el talent existent), *People* (fomentar la mobilitat) i *Ideas-European Research Council* (potenciar la creativitat i l’excel·lència).

A la convocatòria 2008, en l’apartat de ciències socioeconòmiques i humanitats de la modalitat *Cooperation*, es prioritzen dos *topics* o línies específiques sobre comunicació (5.1.1. *Independent media and democracy in Europe*, i 5.2.3. *Culture in the creation of a European space of communication*). A Catalunya, cal destacar l’esforç dut a terme per l’Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB), per liderar una sol·licitud en aquesta convocatòria, que es tancava el gener de 2009, amb el projecte “La implantació de la televisió digital terrestre i impacte en el pluralisme”, que va quedar finalista, però finalment no va ser finançada. A la convocatòria de l’any 2010, la comunicació deixava de ser una línia prioritària.

Conscient de la dificultat burocràtica que suposa pels investigadors els tràmits per sol·licitar projectes europeus, la Comissió Europea va obrir una consulta el 9 de febrer de 2011 per establir millores en el finançament de la recerca i la innovació, que es recolliran en un llibre verd, *From challenges to opportunities: towards a common strategic framework for european union research and innovation funding*, i que es basa, sobretot, en “orientar els fons a projectes que abordin els problemes d’avui dia: sanitat i envelliment de la població, canvi climàtic, seguretat alimentària, creixent escassetat de recursos naturals, etc.”³ i incentivar també la participació de les petites i mitjanes empreses. Entre els actors consultats, el Ministeri de Ciència i Innovació (MICINN) espanyol i la Generalitat de Catalunya ja han fet arribar les seves opinions.⁴ Tenint en compte les propostes i l’informe d’avaluació d’experts del setè programa marc,⁵ presentat el 12 de novembre de 2010, la Comissió Europea haurà d’eleva al Parlament Europeu la proposta de llibre verd que ha de modificar les estratègies de finançament en recerca i innovació i que, segons es preveu, afectarà ja l’etapa final del setè programa marc de recerca vigent, el Programa Marc per a la Innovació i la Competitivitat (PIC) i l’Institut Europeu d’Innovació i Tecnologia (EIT).

L’objectiu de la Unió Europea és animar les administracions i el sector empresarial europeu a unir esforços i aconseguir que la inversió d’R+D a Europa passi del 2% del PIB l’any 2009 al 3% l’any 2020.⁶

3. Font: COMISSIÓ EUROPEA [En línia]. www.webcitation.org/5zEiUhElj [Consulta: abril de 2011].

4. Font: MINISTERI DE CIÈNCIA I INNOVACIÓ [En línia]. www.webcitation.org/5zEiXjNAn; GENERALITAT DE CATALUNYA [En línia]. www.webcitation.org/5zEiZrO7T [Consulta: maig de 2011]

5. Font: COMISSIÓ EUROPEA (2010): www.webcitation.org/5zEidImui [Consulta: març de 2011].

6. Font: COMISSIÓ EUROPEA [En línia]. www.webcitation.org/5zEieobcv [Consulta: abril de 2011].

3.2. Espanya: noves polítiques de recerca i reconeixement de la disciplina de comunicació per a projectes competitiu

3.2.1. Desenvolupament del Pla 2008–2011 i aprovació de la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació

A Espanya, el bienni 2009–2010 es caracteritza per la continuïtat del desplegament del Pla Nacional d'Investigació Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica 2008–2011 i la implantació de l'Estratègia Nacional de Ciència i Tecnologia (ENCYT),⁷ aprovada al final de 2007, que recull els objectius generals que han de regir les polítiques de ciència i tecnologia, estatals i nacionals, per al període comprès entre 2007 i 2015, a partir de tres principis bàsics: “Posar l'R+D al servei de la ciutadania, del benestar social i d'un desenvolupament sostenible amb plena igualtat d'incorporació de la dona; fer de l'R+D un factor de millora de la competitivitat empresarial; reconèixer i promoure l'R+D com a element per a la generació de nous coneixements”.

Finalment, després de més de dos anys de debat, el 12 de maig de 2011, el Congrés de Diputats aprovava la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació, amb 289 vots a favor, 3 en contra i cap abstenció (*BOE*, 02–06–2011). Tots els grups, a excepció d'Izquierda Unida, Iniciativa per Catalunya Verds i Unión Progreso y Democracia van donar suport a les esmenes que venien del Senat.

La nova llei, que substitueix la Llei 13/86 de foment i coordinació general de la investigació científica i tècnica (*BOE*, 18–04–1986), defineix una carrera científica estable de l'investigador, basada en mèrits curriculars, i es proposa retenir i atreure talent, potenciar la mobilitat dels investigadors, fomentar la innovació i transferència del coneixement al sector empresarial i la societat, a més d'incorporar un canvi de sistema productiu i crear l'Agència Estatal de Recerca.⁸

Tot i que pretén resoldre el problema de la precarietat dels investigadors eliminant les beques i substituint-les per contractes de recerca, que permetin la cotització dels investigadors, alguns col·lectius i partits polítics ja van criticar, el març de 2011, quan es va aprovar el projecte de llei, que el text no anés acompanyat d'una memòria econòmica que garantís la seva implantació. Des de l'àmbit empresarial, la llei ha estat criticada perquè no dedica prou atenció als incentius fiscals que podrien derivar-se de les accions de mecenatge en recerca i innovació.⁹

3.2.2. Els projectes de recerca competitiu

Per als equips d'investigació en ciències socials i humanitats, la convocatòria competitiva de recerca considerada prioritària és la que impulsa anualment el Ministeri de Ciència i Innovació (MICINN), mitjançant la modalitat dels denominats “projectes de recerca fonamental no orientada”, també coneguda com a “convocatòria de projectes R+D”. Aquests projectes, de tres anys de durada, acostumen a rebre un ajut que pot oscil·lar entre els 10.000 i els 50.000 euros per a tot el període. L'obtenció d'aquests ajuts permet als equips optar després a altres convocatòries per finançar personal (beques, tècnics de recerca,

A Espanya, el bienni 2009–2010 es caracteritza per la continuïtat del desplegament del Pla Nacional d'Investigació Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica 2008–2011 i la implantació de l'Estratègia Nacional de Ciència i Tecnologia (ENCYT)

7. Font: FUNDACIÓN ESPAÑOLA PARA LA CIENCIA Y LA TECNOLOGÍA (FECYT) [En línia]. www.webcitation.org/5zEihQYsm [Consulta: abril de 2011].

8. MINISTERI DE CIÈNCIES I INNOVACIÓ (2011): Nota de premsa 12–05–2011 [En línia]. www.webcitation.org/5zEiz0hiv [Consulta: maig de 2011].

9. Font: *El Mundo* [En línia]. www.webcitation.org/5zEj0fCry [Consulta: maig de 2011].

El nombre de projectes R+D del pla estatal d'investigació que es realitzen a Catalunya pot ser qualificat de considerable. Es detecten un total de 8 projectes de recerca en comunicació concedits a la convocatòria de 2009 i 9 a la convocatòria de 2010

incorporació de doctors) o per realitzar treball cooperatiu (accions complementàries), motiu pel qual fan un gran esforç en el procés de sol·licitud.¹⁰

Com a principal novetat del bienni 2009–2010 respecte el període anterior cal destacar que a partir de la convocatòria 2010 els projectes de comunicació es poden presentar ja dins d'un epígraf propi de comunicació. Fins a la convocatòria 2009, els projectes que tractaven sobre comunicació havien d'inscriure's en altres àrees científiques, especialment la sociologia, les ciències polítiques, l'educació o l'economia.

Això suposa un avenç i un reconeixement a la disciplina, possiblement motivada perquè la tardor de l'any 2007, el Reial decret 1393/2007, de 29 d'octubre, d'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials a Espanya (*BOE*, 30–10–2007) incorporava la “comunicació” a la llista de matèries de formació bàsica, dins de la branca de les ciències socials i jurídiques, gràcies a la insistència dels degans de les facultats de Ciències de la Comunicació i de l'Associació Espanyola d'Investigació de la Comunicació (AE-IC), tal com ja recollíem en l'anterior *Informe*.

Si ens basem en la resolució de les convocatòries de projectes dels anys 2009 i 2010, la principal diferència respecte d'anys anteriors és que el MICINN, emparant-se en el dret de la protecció de dades, difon menys informació dels projectes concedits: es limiten a facilitar el nom de la universitat, el codi corresponent i la quantitat del seu finançament. A la resolució de 2009 ja no apareixen el títol del projecte, el nom del departament beneficiat ni el de l'investigador principal. A la convocatòria 2010 només es recupera el títol del projecte. Aquest fet dificulta la cerca documental per a l'anàlisi global del nostre objecte d'estudi.

Malgrat això, fruit d'un exercici de recerca específic per aquest capítol amb l'objectiu d'ampliar la informació oferta pel ministeri, es detecten un total de 8 projectes de recerca en comunicació concedits a universitats de Catalunya a la convocatòria de 2009 i 9 a la convocatòria de 2010. Es recupera la tendència del bienni 2005–2006, quan els projectes de recerca en comunicació es desenvolupaven principalment des de departaments i facultats de comunicació.

El nombre de projectes R+D del pla estatal d'investigació que es realitzen a Catalunya pot ser qualificat de considerable. S'ha de tenir en compte que aquests projectes tenen una durada de tres anys. Això vol dir que els 8 projectes aprovats l'any 2009 tindran vigència fins el 2012 i els 9 de l'any 2010 finalitzaran el 31 de desembre de 2013. També hem de tenir en compte que, segons les dades de l'informe anterior, un total de 23 projectes concedits el 2007 i 2008 continuen vius durant el bienni 2009–2010.

Aquests projectes coincideixen àmpliament amb els grups consolidats de recerca i abasten les temàtiques principals de la recerca a Catalunya: temes relacionats amb les polítiques de comunicació, les transformacions del sistema dels mitjans de comunicació, la problemàtica de la democràcia i la governança a l'era digital, i temes estratègics com ara l'educació en els mitjans o la comunicació de risc i la salut (vegeu la taula 1).

10. Per a una informació detallada del Programa Nacional de Ciències Socials, Econòmiques i Jurídiques i el Programa Nacional d'Humanitats del Pla Nacional d'Investigació Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica 2008–2011, vegeu el capítol “La recerca i els estudis sobre comunicació a Catalunya. Estat de la qüestió 2007 i 2008” de l'*Informe de la comunicació a Catalunya 2007–2008*.

Taula 1. Projectes de recerca de ciències socials i humanitats relacionats amb la comunicació concedits pel Pla Nacional d'R+D+I estatal a investigadors d'universitats de Catalunya (convocatòries 2009 i 2010)

Universitat	Centre o dept. adscrit	Investigador principal	Títol del projecte
Convocatòria 2009 (modalitat de projectes d'investigació fonamental no orientada)			
Període d'execució dels projectes: 36 mesos, entre 2010 i 2012			
Programa Ciències Socials			
Universitats públiques			
UAB	Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I	Prado Picó, Emili	"Innovaciones programáticas y de inserción publicitaria en la TDT generalista europea"
		Franquet, Rosa	"Entorno cross media: transformaciones organizativas y productivas en los grupos radiotelevisivos"
	Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació	Vilches, Lorenzo	"Instrumentos y mediciones de análisis de la ficción en la convergencia televisiva"
UB	Dept. de Dret Constitucional i Ciència Política	Charques, Laura	"Agenda política y medios de comunicación en España"
UPF	Dept. de Comunicació	Díaz-Noci, Javier	"Evolución de los medios en línea españoles en el marco de la convergencia" (projecte coordinat)
		Guillamet, Jaume	"Noticias internacionales de España: la transición (1975–1978). El tratamiento informativo y la percepción exterior de la política española en la prensa internacional"
		Pujadas, Eva	"Televisión y deliberación política. La construcción del espacio público a través de los géneros televisivos de la realidad en España (TEDEPO)"
Universitats privades			
URL	Dept. de Comunicació	Busquet, Jordi	"El uso de las TIC y la brecha digital entre adultos y adolescentes. Encuentros y (des)encuentros en las escuelas y en el hogar"
Convocatòria 2010 (modalitat de projectes d'investigació fonamental no orientada)			
Període d'execució dels projectes: 36 mesos, entre 2011 i 2013			
Programa Ciències Socials			
Universitats públiques			
UAB	Institut de la Comunicació (InCom-UAB)	Montero, M. Dolores	"Implantación de la televisión digital terrestre en España e impacto sobre el pluralismo"
	Dept. Periodisme i de Ciències de la Comunicació I	Lacalle, Rosario	"Análisis de la construcción de la identidad juvenil en la ficción televisiva y en las nuevas tecnologías"
UPF	Dept. de Comunicació	Ferrés, Joan	"La enseñanza universitaria ante la competencia en comunicación audiovisual en un entorno digital"
URV	Dept. d'Estudis de Comunicació	Castelló, Enric	"La construcción mediática de los conflictos políticos y territoriales en España: estudio de los discursos y de las narrativas en el Estado de las Autonomías"
		Cerdán, Josetxo	"El audiovisual español contemporáneo en el contexto transnacional: aproximaciones cualitativas a sus relaciones transfronterizas"
Universitats no presencials			
UOC	Internet Interdisciplinary Institute (IN3)	Cantó, Natàlia	"Las formas de compromiso de pareja y la expresión de las emociones en la era de la comunicación electrónica"
		Torrent, Joan	"Redes, eficiencia y bienestar en la sociedad de la información"
Programa Humanitats			
Universitats públiques			
UAB	Dept. de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	Masats, Dolors	"La competencia plurilingüe, audiovisual y digital como vehículo para la construcción de saberes en comunidades de práctica multilingües y multiculturales"
	Dept. Filologia Espanyola	Roas, David	"Lo fantástico en la literatura y el cine españoles (1888-1955). Teoría e Historia"

Nota: UAB: Universitat Autònoma de Barcelona; UB: Universitat de Barcelona; UPF: Universitat Pompeu Fabra; URL: Universitat Ramon Llull; URV: Universitat Rovira i Virgili; UOC: Universitat Oberta de Catalunya.

Font: elaboració pròpia a partir de la resolució de les convocatòries 2009 i 2010 del MICINN (BOE, 13-04-2010 i 08-02-2011).

El Pla de Recerca i Innovació 2010–2013 detecta, com a fortalesa, que el sistema de recerca català “genera l’1% de la producció científica mundial” i, en l’àmbit d’oportunitats afirma que Catalunya té capacitat d’atracció de talent internacional

En relació amb el gènere, 5 projectes concedits l’any 2009 estan dirigits per investigadors principals homes i 3 per dones, mentre que dels projectes finançats el 2010, 5 estan dirigits per homes i 4 per dones.

Per universitats, la UAB aconsegueix un total de 7 projectes, seguida per la UPF amb 3, la URV i la UOC amb 2, i la UB i la URL amb 1. Aquestes dades reflecteixen la feblesa de les universitats privades a l’hora d’obtenir finançament per a projectes de recerca en comunicació en convocatòries competitives on les universitats públiques disposen de més experiència (haver obtingut un projecte finançat anteriorment sempre puntua més).

3.3. Catalunya: aprovació del nou Pla de Recerca i Innovació 2010–2013 i millora del sistema de governança català

El bienni anterior acabava amb la presentació del Pacte Nacional de Recerca i Innovació (PNRI), signat el 28 d’octubre de 2008 pel Govern de Catalunya, els partits polítics amb representació parlamentària, totes les universitats catalanes i les principals organitzacions empresarials i sindicals (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2008).

Entre els elements claus del Pacte hi ha la creació del Pla de Recerca i Innovació 2010–2013, que s’aprovava el 6 d’abril de 2010, amb una pressupost de 5.008 milions d’euros,¹¹ un any més tard del previst. Això era degut a l’obertura de consultes, diagnosi i recomanacions fetes per organismes de referència com l’Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), el Consell Català de Recerca i Innovació, i informes d’experts de la Unió Europea. Com a novetat, el pla involucra, ja des del començament, tots els departaments de la Generalitat, de manera que les polítiques d’R+D+I esdevenen estructurals de l’acció política (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2010)

El pla arriba fins al 2013, amb la finalitat de sincronitzar-se amb el setè programa marc (2007–2013), la qual cosa facilita l’alineació d’estratègies. El proper pla català de recerca i innovació abastaria el període 2014–2020, i coincidiria amb el vuitè programa marc i amb la visió 2020 del PNRI i l’estratègia Europa 2020.

El Pla de Recerca i Innovació 2010–2013 substitueix l’anterior pla, de 2005–2008, que va haver de perllongar-se fins a l’abril de 2010, i defineix les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats del sistema de recerca català. Reconeix, com una de les debilitats, el finançament de la recerca a les universitats, i creu que la crisi econòmica és una amenaça que limita l’accés a la disponibilitat de fons econòmics i augmenta la dificultat perquè els equips catalans accedeixin a ajuts europeus. Com a fortalesa, detecta que el sistema de recerca català “genera l’1% de la producció científica mundial” i, en l’àmbit d’oportunitats afirma que Catalunya té capacitat d’atracció de talent internacional i d’assumir reptes socioeconòmics, i pot liderar en recerca i innovació (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2010: 27). Per aquest motiu, el pla implica tots els departaments del Govern i estableix disset focus prioritaris transversals en els quals Catalunya pot ser més potent, repartits en tres àrees: reptes ambientals, de l’entorn i territorials; reptes per a les persones i la societat, i reptes científics, productius o organitzatius. El focus on possiblement s’acull millor la

11. Font: GENERALITAT DE CATALUNYA (2010): Nota de premsa 06–04–2010 [En línia]. www.webcitation.org/5zEjesNXi [Consulta: març de 2011].

recerca en comunicació és el dedicat a “Creacions artístiques, productes i serveis culturals d’excel·lència i difusió àmplia: entendre i comprendre la cultura en una dimensió àmplia, amb generació d’activitats, productes culturals, de l’audiovisual i de la informació que donin valor a la creativitat, la diversitat cultural i la dimensió social”.

3.3.1. La creació de Talència i el nou Departament d’Economia i Coneixement

Per a la millora de la governança del sistema d’R+D+I, el Pla de Recerca i Innovació 2010–2013 introdueix canvis en l’estructura que ja estaven definits en el Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació, signat el 2008, i que el Departament d’Innovació, Universitats i Empresa, encapçalat per Josep Huguet, amb competències en matèria d’universitats i recerca, comença a aplicar al principi de 2009.

En l’àmbit polític i de concertació social, el Govern crea una comissió interdepartamental que implica tots els departaments de la Generalitat. En un altre àmbit, destaca la creació de l’agència de recerca de Catalunya Talència, com a resultat de la fusió de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, l’Agència de Gestió d’Ajuts Universitaris i de Recerca i el programa d’investigadors ICREA.

Com a novetat, el pla també impulsa una nova mètrica de mesura en recerca i innovació (CATInnomètrics), com està fent Anglaterra o l’OCDE, per revisar “com s’interpreten i entenen els processos de generació, difusió i valoració social i econòmica del coneixement” (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2010: 85–86).

El nou govern del president Artur Mas redueix l’organigrama i les competències en universitats i recerca passen a dependre del Departament d’Economia i Coneixement, amb el catedràtic Andreu Mas-Colell com a conseller, des del 29 de desembre de 2010.¹²

3.3.2. Els grups reconeguts per la Generalitat de Catalunya

En l’àmbit d’excel·lència investigadora, la Generalitat de Catalunya reconeix tres modalitats de grups de recerca: emergents —per a equips amb una breu trajectòria conjunta—, consolidats —per aquells amb llarga trajectòria en equip— i singulars —per casos de gran interès científic—. ¹³ El juliol de 2009 es va resoldre la convocatòria que concedia el reconeixement als grups per un període de cinc anys (vegeu la taula 2).

La Generalitat de Catalunya reconeix tres modalitats de grups de recerca: emergents —per a equips amb una breu trajectòria conjunta—, consolidats —per aquells amb llarga trajectòria en equip— i singulars —per casos de gran interès científic

12. Font: Decret 202/2010, de 27 de desembre, pel qual es nomenen la vicepresidenta del Govern, els consellers i conselleres dels departaments de la Generalitat de Catalunya i el secretari del Govern (DOGC, 29–12–2010).

13. Per ampliar informació sobre les modalitats de grup de recerca emergent, consolidat i singular, vegeu el capítol “La recerca i els estudis sobre comunicació a Catalunya. Estat de la qüestió (2005–2006)”, a l’Informe de la comunicació a Catalunya 2005–2006.

Taula 2. Grups de recerca —consolidats i emergents— reconeguts per la Generalitat de Catalunya, relacionats amb la comunicació (2009–2013)

Universitat	Centre o departament	Investigador principal	Nom del grup	Modalitat
Ciències Socials				
Universitats públiques				
UAB	Institut de la Comunicació (InCom-UAB)	Moragas i Spà, Miquel de	Grup Internacional d'Estudis sobre Comunicació i Cultura	GRC, f. ^A
	Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I	Prado, Emili	Grup de Recerca en Imatge, So i Síntesi (GRISS)	GRC, f. ^A
	Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat II	Lorite, Nicolás	Grup de Recerca sobre Migració i Comunicació (Migracom)	GRC ^B
		Perona, Juan José	Grup de Recerca en Publicitat i Comunicació Radiofònica (Publiradio)	GRE, f. ^C
	Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació	Pérez Tornero, José Manuel	Gabinet de Comunicació i Educació	GRC, f. ^A
UdL	Dept. de Psicologia i Pedagogia	Isus, Sofia	Competències, Tecnologia i Societat (Competecs)	GRE ^D
UPF	Dept. de Comunicació	Guillemet, Jaume	Grup de Recerca en Periodisme (GRP)	GRE ^D
		Font, Domènec ^E	Centre d'Investigació Estètica dels Mitjans Audiovisuals (CINEMA)	GRC, f. ^A
		Gifreu, Josep	Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual (UNICA)	GRC, f. ^A
URV	Dept. d'Estudis de Comunicació	Farré, Jordi	Grup de Recerca en Comunicació (ASTERISC)	GRC ^B
Universitats no presencials				
UOC	Internet Interdisciplinary Institute (IN3)	Canals, Agustí	Grup de Gestió d'Informació i Gestió del Coneixement a les Organitzacions (KIMO)	GRC, f. ^A
Universitats privades				
URL	Departament de Comunicació	Rom, Josep A.	Grup de Recerca en Estratègia i Creativitat Publicitàries	GRE, f. ^C
Humanitats				
Universitats públiques				
UAB	Dept. de Traducció i d'Interpretació	Orero, Pilar	Transmedia	GRC, f. ^A
	Dept. de Filologia Anglesa i Germànica	Moyer, Melissa	Comunicació Intercultural i Estratègies en Negociació (CIEN)	GRC, f. ^A
UB	Dept. de Biblioteconomia i Documentació	Abadal, Ernest	Cultura i Continguts Digitals: Aspectes Documentals, Polítics i Econòmics	GRC, f. ^A
		Borrego, Ángel	Grup d'Estudis Mètrics sobre el Valor i l'Ús de la Informació (I-VIU)	GRC, f. ^A
	Dept. de Didàctica de l'Educació Visual i Plàstica	Bartolomé, Antonio Ramón	Laboratori de Mitjans Interactius (LMI)	GRC, f. ^A
	Dept. Filologia Catalana	Pons, Lúcia	Llengua i Publicitat (LIP)	GRC ^B
Universitats no presencials				
UOC	Estudis d'Arts i Humanitats	Pujolar, Joan	Llengua, Cultura i Identitat en l'Era Global	GRE, f. ^C
		Ardévol, Elisenda	Mediaccions	GRE ^D
	eLearn Center	Guitert, Montserrat	Grup de Recerca en TIC i Educació (Edu L@b)	GRE ^D
Universitats privades				
UVic	Dept. de Trad., Interpretació i Llengües Aplicades	Godayol, Pilar	Estudis de Gènere: Traducció, Literatura, Història i Comunicació ^F	GRC, f. ^A

Nota: UAB: Universitat Autònoma de Barcelona; UdL: Universitat de Lleida; UPF: Universitat Pompeu Fabra; URV: Universitat Rovira i Virgili; UOC: Universitat Oberta de Catalunya; URL: Universitat Ramon Llull; UB: Universitat de Barcelona; UVic: Universitat de Vic.

^A GRC, f.: Grup de recerca consolidat, amb finançament.

^B GRC: Grup de recerca consolidat, sense finançament.

^C GRE, f.: Grup de recerca emergent, amb finançament.

^D GRE: Grup de recerca emergent, sense finançament.

^E L'investigador Domènec Font va morir el 17 de maig de 2011.

^F A la convocatòria 2005 es deia Estudis de Gènere: Dona i Societat i fou reconegut com a emergent.

Font: elaboració pròpia a partir d'AGAUR (2009).

Seguint aquí un criteri ampli, considerant que la comunicació és al mateix temps un camp d'estudi i una disciplina, podem identificar un nombre, relativament elevat, de 22 grups de recerca en comunicació reconeguts per la Generalitat, en la categoria de consolidats i grups emergents, amb finançament específic i sense, xifra que representa un important increment respecte del període anterior (2005–2008) en el qual n'havíem comptabilitzat únicament 10. La meitat d'aquests grups (11) estan formats en els departaments específics de les facultats de comunicació, però un nombre considerable ho estan en altres departaments, especialment d'humanitats. Destaca en tot cas l'absència de grups consolidats de recerca en temes de comunicació en els departaments de ciències socials com economia, dret, ciència política o sociologia.

El finançament que reben aquests grups és de caràcter basal i s'ha d'entendre com a complementari del que puguin rebre a través dels projectes d'R+D+I, condició necessària per poder accedir a la categoria de grup reconegut. Els ajuts són modestos i se situen entre els 3.000 i els 40.000 euros per al període 2009–2013. Però del total de grups reconeguts en comunicació, només un 68,18% rep finançament.

Aquests grups tenen ara el compromís d'intentar participar en projectes d'R+D+I del setè programa marc de la Unió Europea. Per això la Generalitat ha creat el programa LiderEU destinat a la preparació de projectes amb investigadors principals catalans.

4. Les tesis doctorals sobre comunicació

Es manté estable la quantitat de tesis doctorals sobre comunicació defensades a les universitats de Catalunya, amb la mateixa xifra que en el bienni anterior. En total s'han pogut indexar 54 tesis doctorals, 35 de les quals elaborades per homes i 19 per dones. Pel que fa a la temàtica d'aquestes tesis, tot i que cada una d'elles pot ser classificada des de diferents punts de vista temàtics, es poden assenyalar algunes tendències. Entre les principals temàtiques destaquen les tesis sobre narrativa audiovisual (9 tesis), cinema (7), publicitat (4), polítiques de comunicació (4), les TIC (4), documentació de la informació (3), història de la comunicació (3 tesis) i d'altres sobre temes diversos com la fotografia, comunicació i salut, comunicació i risc, comunicació i educació, opinió pública, propaganda o periodisme (vegeu l'annex del capítol).

Per universitats, l'Autònoma continua essent la universitat amb més tesis defensades en comunicació (20), seguida de la UPF (14), la URV i la URL (4), la UOC (3) i la UIC (2).

Per universitats, l'Autònoma continua essent la universitat amb més tesis defensades en comunicació (20), seguida de la UPF (14), la UB (7), la URV i la URL (4), la UOC (3) i la UIC (2), tal com la taula 3 recull

Taula 3. Tesis sobre comunicació defensades a les universitats de Catalunya, per departaments (2009 i 2010)

Universitat	Departament / Institut	2009	2010	Total
Universitats públiques				
UAB	Dept. de Ciència Política i Dret Públic	0	1	1
	Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat ^A	1	–	1
	Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I	2	1	3
	Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat II	0	2	2
	Dept. de Filologia Catalana	0	2	2
	Dept. d'Història Moderna i Contemporània	1	0	1
	Dept. de Mitjans, Comunicació i Cultura	2	1	3
UB	Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació ^B	4	3	7
	Dept. de Biblioteconomia i Documentació	0	1	1
	Dept. de Didàctica de l'Educació Visual i Plàstica	1	1	2
	Dept. de Lingüística General	0	1	1
	Dept. de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions	1	0	1
	Dept. de Teoria i Història de l'Educació	1	1	2
	UPF	Dept. de Comunicació	6	7
URV	Dept. d'Humanitats	1	0	1
	Dept. d'Antropologia, Filosofia i Treball Social	0	1	1
URV	Dept. de Comunicació	0	2	2
	Dept. d'Història i d'Història de l'Art	0	1	1
Universitats no presencials				
UOC	Internet Interdisciplinary Institute (IN3)	3	0	3
Universitats privades				
UIC	Dept. de Comunicació	1	1	2
URL	Dept. de Comunicació	2	2	4
TOTAL		26	28	54

Nota: UAB: Universitat Autònoma de Barcelona; UB: Universitat de Barcelona; UPF: Universitat Pompeu Fabra; URV: Universitat Rovira i Virgili; UOC: Universitat Oberta de Catalunya; UIC: Universitat Internacional de Catalunya; URL: Universitat Ramon Llull. En ombrejat, els departaments propis de comunicació.

^A El juliol de 2009 aquest departament va desaparèixer, fruit de la divisió en dos de nous (Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I, i Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat II).

^B El juliol de 2009 aquest departament es va dividir en Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura, i Departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació. A la casella 2009 s'han computat totes les tesis defensades en aquest departament, tant de la primera etapa com de la segona.

Font: elaboració pròpia, a partir de les dades facilitades per les universitats que imparteixen estudis de comunicació a Catalunya i les bases de dades TDX (Tesis Doctorals en Xarxa), www.tdx.cat, i TESEO (Base de Datos de Tesis Doctorales), www.educacion.gob.es/teseo [Consultes: març de 2011].

5. Les publicacions periòdiques especialitzades

En l'àmbit de les publicacions periòdiques especialitzades, el bienni 2009–2010 veu néixer la revista *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, una iniciativa del Departament d'Estudis de Comunicació de la Universitat Rovira i Virgili amb l'editorial Intellect, que ja anunciàvem en l'informe anterior.

Paral·lelament, les revistes especialitzades catalanes protagonitzen canvis per adaptar-se als criteris de classificació i indexació internacionals, uns criteris destinats a valorar la qualitat de la publicació. Entre altres requisits, han de tenir una periodicitat regular, un consell editorial real i una doble revisió cega d'articles (*peer review*), és a dir que els articles passin un procés de selecció, a partir d'uns criteris estàndards de qualitat, sense conèixer l'autoria del text ni que es faci públic el nom de l'avaluador del text, i que s'elabori un informe argumentat de recomanació o de rebuig de l'article.

La revista *Treballs de Comunicació*, de la Societat Catalana de Comunicació (SCC), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, després de 26 números des

de la seva creació, l'any 1991, canvia de nom i passa a denominar-se *Comunicació* i a tenir periodicitat semestral.

La revista acadèmica *Anàlisi*, creada pel Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona, manté el seu nom, però passarà a ser, a partir de 2011, una iniciativa conjunta entre aquest departament de l'Autònoma i la Universitat Oberta de Catalunya.

Finalment, *Quaderns del CAC* ja ha iniciat un procés per adaptar-se als criteris internacionals, ha millorant la periodicitat, ha creat un consell editorial i, des de 2010, sotmet els seus articles a doble revisió cega.

Aquests fets són un reflex de la necessitat dels investigadors de publicar en revistes catalogades internacionalment perquè la seva producció científica tingui un major valor curricular. Les revistes s'han hagut d'adaptar a aquestes noves exigències i han hagut d'assumir que, si no reuneixen els mínims estàndards de qualitat, els investigadors preferiran no publicar a Catalunya i dirigir-se a altres revistes d'Espanya o internacionals que estiguin ben posicionades a diferents índex de classificació científica, no només l'ISI (Thomson Reuters) i l'SCOPUS entre els més reconeguts internacionalment, sinó als d'àmbit espanyol, el RESh, l'IN-RECS o el MiAR. Paral·lelament, la Generalitat de Catalunya ha presentat la classificació Carhus Plus+ 2010, que actualitza cada dos anys i que es té en compte en els processos d'avaluació de la producció científica dels grups reconeguts.

Per poder disposar d'instruments i fonts d'informació sobre l'estat i l'activitat investigadora als territoris de parla catalana, l'any 2003 es va crear l'Observatori de la Recerca Meridià, de l'Institut d'Estudis Catalans.¹⁴ Tot i que està obert a les diverses àrees científiques, no exclusivament a les ciències socials i les humanitats, s'hi poden trobar l'actualització dels índex internacionals de classificació de publicacions periòdiques especialitzades de comunicació i els principals documents d'avaluació de recerca elaborats per actors d'àmbit nacional, estatal i europeu.

6. Conclusions i reptes de futur

La reorganització del sistema català de governança, a partir del nou Pla de Recerca i Innovació 2010–2013, en coordinació amb els sistemes espanyol i europeu, amplia la possibilitat de participació dels investigadors en el disseny de les futures polítiques públiques de recerca. Caldrà estar atents a les consultes que puguin obrir-se, per aportar noves idees i propostes de millora per a les polítiques de recerca en general i de recerca en comunicació en particular, i que podran afectar el període 2014–2020.

En l'àmbit de projectes de recerca sobre comunicació finançats pel MICINN, 8 projectes són aprovats l'any 2009 i 9 el 2010 en les convocatòries de projectes de recerca fonamental no orientada, que conviuen amb un total de 23 projectes concedits entre 2007 i 2008 i que continuen vius durant el bienni 2009–2010.

La reorganització del sistema català de governança, a partir del nou Pla de Recerca i Innovació 2010–2013, en coordinació amb els sistemes espanyol i europeu, amplia la possibilitat de participació dels investigadors en el disseny de les futures polítiques públiques de recerca

14. Font: MERIDIÀ [En línia]. meridia.iec.cat i blocs.iec.cat/observatori [Consultes: maig de 2011]

La Generalitat de Catalunya ha reconegut un total de 22 grups consolidats i emergents de comunicació, xifra que suposa un augment del 120% respecte al període anterior. Tot i la multiplicació de grups, es detecta una manca de coordinació entre els equips de recerca, malgrat que creix la consciència del treball en equip, en la producció de tesis doctorals i en articles científics.

L'*Informe de la comunicació a Catalunya 2009–2010*, procurant incidir en aquesta política de col·laboració, ha aconseguit agrupar investigadors de sis grups reconeguts: el Grup Internacional d'Estudis sobre Comunicació i Cultura (InCom-UAB), el Grup de Recerca en Comunicació Asterisc (URV), la Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual (UPF), el Grup de Recerca en Imatge, So i Síntesi (UAB), el Grup de Recerca en Periodisme (UPF) i el Grup de Recerca en Estratègia i Creativitat Publicitàries (URL).

La defensa de tesis doctorals durant el bienni es manté respecte al període anterior, amb 54 treballs. Com a novetat, s'amplien els àmbits d'estudi i augmenten les tesis sobre narrativa audiovisual, cinema, publicitat, polítiques de comunicació i TIC.

Entre els principals reptes de futur caldrà veure com la crisi econòmica internacional afecta el suport a la recerca i si el Pla de Govern de la Generalitat de Catalunya 2011–2014 aconsegueix protegir la recerca d'una crisi que sembla més duradora que conjuntural.

6. Referències

AGÈNCIA DE GESTIÓ D'AJUTS UNIVERSITARIS I DE RECERCA (AGAUR) (2009): *Resolució de 3 de juliol de 2009 del president de la Comissió Executiva d'Ajuts de Recerca, per la qual es resol la convocatòria d'ajuts per donar suport a les activitats dels grups de recerca per a l'any 2009 (SGR-DGR)*. Barcelona: Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya.

AGÈNCIA PER A LA QUALITAT DEL SISTEMA UNIVERSITARI DE CATALUNYA (AQU) (2010): *L'avaluació de la recerca en humanitats i ciències socials = La evaluación de la investigación en humanidades y ciencias sociales* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. www.webcitation.org/5zEIDjDq [Consulta: abril de 2011].

COROMINAS, Maria (2010): "El sector audiovisual a Catalunya". *Comunicació. Revista de Recerca i d'Anàlisi* [Barcelona]. Núm. 27, pàgs. 11–19.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2008): *Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. www.webcitation.org/5zEILBntD [Consulta: abril de 2011].

GENERALITAT DE CATALUNYA (2010): *Pla de Recerca i Innovació de Catalunya 2010–2013*. Barcelona: Oficina de Coordinació en Recerca i Innovació del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya.

PÉREZ OLIVA, Milagros (2009): "Les crisis de la premsa escrita: riscos i oportunitats d'un canvi de model". *Treballs de comunicació* [Barcelona]. Núm. 26, pàgs. 39–50.

7. Annex. Recull de tesis doctorals en comunicació llegides a Catalunya (2009 i 2010)

Aquesta compilació inclou les tesis doctorals sobre comunicació defensades a les universitats de Catalunya durant els anys naturals 2009 i 2010. Per a l'elaboració del recull s'han tingut en compte els treballs defensats als departaments de facultats que imparteixen estudis oficials de comunicació i també, seguint la línia iniciada en anteriors informes, les presentades en altres departaments de ciències socials i humanitats, sempre que tinguin en compte la comunicació des de l'àmbit social. La cerca s'ha fet acudint a les secretaries dels departaments i a les bases de dades TDX (Tesis Doctorals en Xarxa), www.tdx.cat, i TESEO (Base de datos de Tesis Doctorales), www.educacion.gob.es/teseo, consultades el març de 2011.

En síntesi, s'han pogut indexar 54 tesis doctorals de les set universitats següents: la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), la Universitat de Barcelona (UB), la Universitat Pompeu Fabra (UPF), la Universitat Rovira i Virgili (URV), la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), la Universitat Internacional de Catalunya (UIC) i la Universitat Ramon Llull (URL).

ALCALÁ, Fabiola (2010): *Lo irónico-sublime como recurso retórico en el cine de no ficción de Werner Herzog. El caso de The White Diamond, Grizzly Man y The Wild Blue Yonder* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 15-01-2010. <http://hdl.handle.net/10803/7266> [Consulta: juny de 2011]

ARGUIMBAU VIVÓ, Llorenç (2010): *La informació científica i tecnològica. Una perspectiva documental per observar, descriure, analitzar i difondre l'R+D+I* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Filologia Catalana (UAB). Data de defensa: 21-07-2010. <http://hdl.handle.net/10803/4852> [Consulta: març de 2011].

AYMERICH FRANCH, Laura (2010): *Efecte de la complexitat de l'aplicació i del tipus d'incentiu sobre la motivació en publicitat interactiva per a televisió* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I (UAB). Data de defensa: 17-06-2010. <http://hdl.handle.net/10803/4160> [Consulta: març de 2011].

BUARQUE LINS COSTA, Mac-Dawison (2009): *O directo à radiodifusão comunitária no Brasil*. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 22-12-2009.

CANALS BOTINES, Mireia (2009): *La dona fatal en el cinema espanyol, 1939-1951* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació Social (URL). Data de defensa: 18-06-2009. <http://hdl.handle.net/10803/9212> [Consulta: març de 2011].

CARBONELL ABELLÓ, Josep Maria (2010): *Democràcia i comunicació: per una regulació al servei de l'interès públic* [En línia]. Barcelona: Dept.

de Comunicació Social (URL). Data de defensa: 09-12-2010. <http://hdl.handle.net/10803/9218> [Consulta: març de 2011].

CESENCI LANNA, Lucrecia (2010): *Competencias cognitivas y televisión infantil. Una propuesta de análisis y clasificación de series por edades* [En línia]. Barcelona: Dept. de Didàctica de l'Educació Visual i Plàstica (UB). Data de defensa: 06-09-2010. <http://hdl.handle.net/10803/1271> [Consulta: març de 2011].

COMAS I GÜELL, Montserrat (2009): *La impremta catalana i els seus protagonistes a l'inici de la societat liberal (1800-1833)* [En línia]. Bellaterra: Dept. d'Història Moderna i Contemporània (UAB). Data de defensa: 22-09-2009. <http://hdl.handle.net/10803/4821> [Consulta: març de 2011].

COMELLA DORDA, Beatriz (2010): *Una aproximación al master de documental de la creación de la Universitat Pompeu Fabra (1997-2009)* [En línia]. Tarragona: Dept. d'Història i Història de l'Art (URV). Data de defensa: 21-01-2010. <http://hdl.handle.net/10803/8629> [Consulta: març de 2011].

CORREA URQUIZA, Martín (2010): *Radio Nicosia. La rebelión de los saberes profanos (otras prácticas, otros territorios para la locura)* [En línia]. Tarragona: Dept. d'Antropologia, Filosofia i Treball Social (URV). Data de defensa: 02-02-2010. <http://hdl.handle.net/10803/8437> [Consulta: març de 2011].

CULLELL MARC, Cristina (2010): *La política del espectro radioeléctrico en la Unión Europea. La armonización del dividendo*

- digital en el Reino Unido y España* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UIC). Data de defensa: 22-06-2010. <http://hdl.handle.net/10803/9352> [Consulta: març de 2011].
- DURAN ARMENGOL, Jaume (2009): *Narrativa audiovisual i cinema d'animació per ordinador* [En línia]. Barcelona: Dept. de Didàctica de l'Educació Visual i Plàstica (UB). Data de defensa: 30-09-2009. <http://hdl.handle.net/10803/1270> [Consulta: març de 2011].
- KRUNGLIANSAS, Mónica (2009): *The influence of corporate communication in the relationship between reputation and corporate responsibility*. Bellaterra: Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat (UAB). Data de defensa: 13-03-2009.
- FERNÁNDEZ-RODRÍGUEZ LABAYEN, Miguel (2009): *El giro postmoderno en la comedia española: aplicación de un modelo de análisis del género cinematográfico*. Bellaterra: Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I (UAB). Data de defensa: 08-09-2009.
- FLORES THOMAS, Claudio Ernesto (2010): *La recepción televisiva de jóvenes estudiantes de nivel medio (secundaria) de Comalcalco, Tabasco (México). Una exploración autorreflexiva del uso de la televisión y su investigación con técnicas cualitativas* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 07-04-2010. <http://hdl.handle.net/110803/4216> [Consulta: març de 2011].
- GINESTA PORTET, Xavier (2009): *Las tecnologías de la información y la comunicación i l'esport: una anàlisi de la primera divisió espanyola de futbol (2006-2008)* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 30-11-2009. <http://hdl.handle.net/10803/4214> [Consulta: març de 2011].
- GÓMEZ PUERTAS, Lorena (2010): *La propuesta discursiva del serial català sobre temas d'interès social. Estudi de cas: "El cor de la ciutat" (Televisió de Catalunya, 2000-2009)* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 10-12-2010. <http://hdl.handle.net/10803/7275> [Consulta: març de 2011].
- GONZALO IGLESIA, Juan Luis (2010): *L'estructuració de la comunicació de risc en entorns complexos: comunicació, comunitats i mediacions. Risc nuclear, risc químic i canvi climàtic a la Unió Europea* [En línia]. Tarragona: Dept. d'Estudis de Comunicació (URV). Data de defensa: 16-11-2010. <http://hdl.handle.net/10803/8597> [Consulta: març de 2011].
- JUNCÀ PUJOL, Albert (2010): *Esport i identitat nacional a Catalunya. Anàlisi de sis esdeveniments esportius a la premsa d'informació general de Catalunya (2006-2009)* [En línia]. Barcelona: Dept. de Teoria i Història de l'Educació (UB). Data de defensa: 18-06-2010. <http://hdl.handle.net/10803/2957> [Consulta: març de 2011].
- LARA NAVARRO, Pablo (2009): *Estudio de la producción científica en Cataluña* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 01-01-2009. <http://hdl.handle.net/10803/7260> [Consulta: març de 2011].
- LINO MOREIRA, José Edson (2009): *Exclusión social y la prensa brasileña: la representación de los jóvenes en los titulares de las portadas de la prensa de mayor circulación nacional*. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació. Data de defensa: 22-06-2009.
- LOSILLA ALCALDE, Carlos (2010): *La invención de la modernidad. Historia y melancolía en el relato del cine*. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 28-04-2010.
- LUPIÁÑEZ-VILLANUEVA, Francisco (2009): *Intenet, salud y sociedad. Análisis de los usos de internet relacionados con la salud en Cataluña* [En línia]. Barcelona: Internet Interdisciplinary Institute (IN3) (UOC). Data de defensa: 23-01-2009. <http://hdl.handle.net/10803/9123> [Consulta: març de 2011].
- MARKUS, Sasa (2010): *La parodia del cine posmoderno*. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 1-10-2010.
- MARIANO CODO, María Teresa (2009): *Educació, alimentació, televisió i publicitat: anàlisi de dades i interpretació de resultats (1999-2003)* [En línia]. Barcelona: Dept. de Teoria i Història de l'Educació (UB). Data de defensa: 18-12-2009. <http://hdl.handle.net/10803/2946> [Consulta: març de 2011].
- MARQUES RAMIRES, Mario (2009): *El otro que se ríe: tópicos y brasileños en prensa de España*. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 24-02-2009.
- MARTÍNEZ BOUZA, José Manuel (2010): *La influencia del aspecto en la eficiencia del mensaje gráfico publicitario* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat II (UAB). Data de defensa: 12-07-2010. <http://hdl.handle.net/10803/4161>. [Consulta: març de 2011].
- MAURI DE LOS RIOS, Marcel (2010): *Funció i evolució de la premsa de Barcelona durant la transició democràtica (1975-1978)* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 23-07-2010. <http://hdl.handle.net/10803/7271> [Consulta: març de 2011].
- MORALES MORANTE, Fernando (2010): *Diseño de un modelo para el estudio del impacto perceptivo del 'overlapping' audiovisual* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat II (UAB). Data de defensa: 19-03-2010. <http://hdl.handle.net/10803/4159> [Consulta: març de 2011].
- OLIVA ROTA, Mercè (2010): *Disciplinar la realitat: narratives, models, valors de 'realities' de transformació* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 20-09-2010. <http://hdl.handle.net/10803/7272> [Consulta: març de 2011].
- OLLÉ CASTELLÀ, Candela (2010): *Impacte de les revistes electròniques sobre la conducta informativa del personal docent i investigador de les universitats catalanes* [En línia]. Barcelona: Dept. de Biblioteconomia i Documentació (UB). Data de defensa: 14-06-2010. <http://hdl.handle.net/10803/772> [Consulta: març de 2011].
- PEÑA-LÓPEZ, Ismael (2009): *Measuring digital development for policy-making: models, stages, characteristics and causes* [En línia]. Barcelona: Internet Interdisciplinary Institute (IN3) (UOC). Data de defensa: 08-09-2009. <http://hdl.handle.net/10803/9126> [Consulta: març de 2011].
- PERES NETO, Luiz (2010): *Prensa, política criminal y opinión pública: el populismo punitivo en España* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Ciència Política i de Dret Públic (UAB). Data de defensa: 27-05-2010. <http://hdl.handle.net/10803/5101> [Consulta: març de 2011].
- PÉREZ LATORRE, Óliver (2010): *Análisis de la significación del videojuego. Fundamentos teóricos del juego, el mundo narrativo y la enunciación interactiva como perspectivas de estudio del discurso* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 17-09-2010. <http://hdl.handle.net/10803/7273> [Consulta: març de 2011].
- PETTIT BOZZO, Martí (2009): *La Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals de la UNESCO i les polítiques de promoció de la diversitat cultural. El cas de Catalunya i la paradiplomàcia cultural* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació Social (URL). Data de defensa: 08-05-2009. <http://hdl.handle.net/10803/9223> [Consulta: març de 2011].
- PRIETO AGUAZA, Alberto (2009): *Imagen fotográfica y textualidad. La obra de Wright Morris, Duane Michals y Sophie Calle* [En línia]. Barcelona:

- Dept. d'Humanitats (UPF). Data de defensa: 19-01-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/7442> [Consulta: març de 2011].
- PUYAL I ORTIGA, Joaquim Maria (2010): *Elements per a l'anàlisi del discurs de la televisió. Organització, fiabilitat, producció*. Barcelona: Dept. de Lingüística General (UB). Data de defensa: 25-02-2010.
- QUÍLEZ ESTEVE, Laia (2010): *La representació de la dictadura militar en el cine documental argentí de segona generació* [En línia]. Tarragona: Dept. d'Estudis de Comunicació (URV). Data de defensa: 26-02-2010.
<http://hdl.handle.net/10803/8596> [Consulta: març de 2011].
- RAU DE ALMEIDA CALLOU, Manuela (2010): *La comunicació para el desarrollo: evolución del paradigma y perspectivas actuales (1950-2010)*. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 22-11-2010.
- REPOLL, Jerónimo Luis (2009): *Estudio de audiencias multiculturales* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 12-03-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/4211> [Consulta: març de 2011].
- RÍOS HERNÁNDEZ, Ivan (2009): *Influencias del lenguaje y origen de un lector en la comprensión de mensajes de comunicación en salud y en la formación de actitud e intención hacia la realización de una conducta preventiva*. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 03-12-2009.
- RODRÍGUEZ AMAT, Joan Ramon (2010): *L'esfera pública simbòlica. Del discurs nacionalista com a complement de la publicitat burgesa per legitimar l'estat de dret modern* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Mitjans, Comunicació i Cultura (UAB). Data de defensa: 02-07-2010.
<http://hdl.handle.net/10803/4162> [Consulta: març de 2011].
- RODRÍGUEZ VILAGRAN, Àngel (2009): *La comunicació catòlica a la diòcesi de Girona. Passat i present* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Mitjans, Comunicació i Cultura (UAB). Data de defensa: 16-11-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/4158> [Consulta: març de 2011].
- ROVETTO GONEM, Florencia Laura (2010): *La representación del trabajo de las mujeres en la prensa: análisis comparativo y cualitativo de información de actualidad*. Bellaterra: Dept. de Periodisme i de Ciències de la Comunicació (UAB). Data de defensa: 06-05-2010.
- SALGADO DE DIOS, Josep Francesc (2009): *La construcció de la identitat periodística de Manuel Vázquez Montalbán* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 29-05-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/7261> [Consulta: març de 2011].
- SALVADÓ CORRETGER, Glòria (2009): *Contra-plà amb la mort. Imatge i història en el cinema portuguès contemporani*. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 21-04-2009.
- SELLAS GÜELL, Antoni (2009): *La voz de la web 2.0. Análisis del contexto, retos y oportunidades del 'podcasting' en el marco de la comunicación sonora* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UIC). Data de defensa: 28-01-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/9351> [Consulta: març de 2011].
- SOLANILLA DEMESTRE, Laura (2009): *En primera persona: memòria oral, patrimoni immaterial i internet* [En línia]. Barcelona: Internet Interdisciplinary Institute (IN3) (UOC). Data de defensa: 24-02-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/9122> [Consulta: març de 2011].
- SUÁREZ CANDEL, Roberto (2009): *Las políticas públicas de la televisión digital terrestre en la Unión Europea. Estudio comparado de Suecia y España* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 30-09-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/7263> [Consulta: març de 2011].
- TORRAS SEGURA, Daniel (2010): *Funcions, estètica i tipologies de la música i el silenci en els espots electorals. Estructures narratives de la música i el silenci en els vídeos electorals* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació Social (URL). Data de defensa: 21-07-2010.
<http://hdl.handle.net/10803/9216> [Consulta: març de 2011].
- URMENETA GARRIDO, Ana Rebeca (2009): *Rectificación, reproducción y resistencia al mensaje disciplinario de los cuentos infantiles* [En línia]. Barcelona: Dept. de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions (UB). Data de defensa: 25-05-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/2877> [Consulta: març de 2011].
- VICENTE MARIÑO, Miguel (2009): *La cobertura televisiva de la crisis del Prestige. Agendas, encuadres y discursos en los noticiarios españoles* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Comunicació Audiovisual i Publicitat I (UAB). Data de defensa: 26-11-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/4153> [Consulta: març de 2011].
- VOCES MERAYO, Ramon (2010): *Comunicación audiovisual sin barreras: televisión pública, 'world wide web' y accesibilidad* [En línia]. Bellaterra: Dept. de Filologia Catalana (UAB). Data de defensa: 18-03-2010.
<http://hdl.handle.net/10803/4851> [Consulta: març de 2011].
- ZAVALA SCHERER, Diego (2009): *La poética del sujeto y el mito democrático americano: los documentales televisivos de la guerra de Irak* [En línia]. Barcelona: Dept. de Comunicació (UPF). Data de defensa: 06-02-2009.
<http://hdl.handle.net/10803/7262> [Consulta: març de 2011].

